

**ИНТЕГРИРАНЕ НА ОБУЧЕНИЕТО ПО БЪЛГАРСКИ ЕЗИК
И ЛИТЕРАТУРА И БИОЛОГИЯ И ЗДРАВНО ОБРАЗОВАНИЕ
(В 9. КЛАС) – ДОБРА ВЪЗМОЖНОСТ ЗА АЛТЕРНАТИВА
НА ОБРАЗОВАТЕЛНИЯ ПРОЦЕС
В ИНФОРМАЦИОННОТО ОБЩЕСТВО**

*Фани Попова, Николина Моллова
Езикова гимназия „Бертолт Брехт“, Пазарджик*

Thematic areas: the educational process in Bulgarian language and Literature in the information society.

The pedagogical experience of the authors is combined with their interest in using ICT in teaching students and their ideas formed by university specialists. The teachers motivate students to construct a design of integrated lessons in Bulgarian language and Literature and Biology and Health education. Their approaches are appropriated to the needs of the information society.

In the spirit of the interactive and constructive nature of modern training, this may offer an effective alternative to the traditional educational process, creating a variety of educational contexts. The report will present a description of integrated classes, respectively of Bulgarian language and Literature, Biology and Health education. Innovative approaches, such as a virtual guide and the educational platform MOODLE are used to ease the comprehension of these classes.

The authors' opinion is that it is precisely in sharing valuable experience there lies the easy applicability of the preferred methods, which leads to creativity in the classrooms and higher efficiency in the quality of education.

Striving for professional development, the school teachers aim at meeting needs of education in the 21st century, something that can be useful for today's generation of adolescents.

Key words: information and communication technologies, training, alternative, art, design training, integrated lesson, information society

Ако съвременният човек иска да е в крак с времето, в което живее, трябва да приеме философията, че той не се е образовал веднъж завинаги, напускайки класната стая, а че „ученето“ продължава през целия живот. Това е стратегическа концепция на европейското мислене, изразена в специално изработени документи на европейските институции,

които се възприеха и превърнаха в национални стратегии по отношение на образованието от 2000 година насетне. Най-напредничавите хора осъзнаха, че настъпва нов начин на живот, в който компютърът и интернет са ключови компоненти, повлияващи на всички жизнени сфери, особено на образователната, защото съвременното поколение млади хора дори не познава живота без компютър. Това налага протичането на училищното обучение да се осъществява в контекста на информационното общество. Общество с качествено нова структура, организация и обществени отношения, основани на глобалния достъп и използване на информационни и комуникационни мрежи и услуги без национални, географски или други ограничения за обмен на информация, научни, духовни, културни и други постижения. Промяната в условията на образователния процес респективно води до промяна в концепцията за неговата същност и форма.

Съвременното българско училище, разпознавайки се като европейско, трябва да научи младата личност как да учи, т.е. да формира ключови компетентности, които са предпоставка хората да се справят успешно с предизвикателствата на съвременния свят. „Електронното учене“ е отлична алтернативна възможност за отприщването на креативното начало у участниците в обучението по нов начин. То улеснява сбъдването на смели идеи и тяхното стойностно реализиране в учебния час, стига учителят да има призиванието и потребността да се стреми към професионализъм.

Интересът към използването на компютър и интернет в обучението свързва педагогическия ни опит с академичните идеи и насоки. Като се ръководехме от изводите в различни научни публикации, че технологиите като цяло се използват на сравнително повърхностно ниво – основно за търсене на информация от учителите и учениците, за презентиране на информацията и по-рядко – за интегриране на електронни дейности в традиционното обучение или за създаване на онлайн учебни материали, се опитвахме в практиката си да отговорим на новите потребности в електронното обучение/учене. Статията ще представи описанието на два интегрирани урока, респ. по български език и литература (БЕЛ) и биология и здравно образование, в които са използвани иновативни подходи като виртуален водач и образователната платформа MOODLE¹.

Основен акцент в преподаването и ученето, осъществявано в системата на образованието в България, е поставянето на обучаемия в

¹ MOODLE – Модулна обектноориентирана среда за динамично електронно обучение (Бел. ред.).

центъра на учебния процес. Въвеждането на интерактивни методи на обучение, работа в екип, самостоятелна работа с научно-техническа и справочна литература, извеждане на обучението от училищна в реална работна среда, са компоненти от методиката на обучение, прилагана за учащи се и лица над 16-годишна възраст. Ето защо съвременното разбиране за образованието изисква способностите за **творчество** и **иновация** да се популяризират като ключови умения за ученици и учители. Основните качества, върху които се градят те, са **мотивираността** и **инициативността**. Педагогическото творчество е стратегия за повишаване на ефективността на учебната среда и доведе до високи качествени параметри на самия учебен процес. Интегрирането в процеса на преподаване промени за пореден път ролята на учителя и на ученика по време на часа. И този път учителят бе координатор и помощник на ученика, улесняващ процеса на учене. Ученикът същевременно бе приемник на информацията, която активно сам търсеше и трансформираше. **Той се учеше, участвайки.**

Урокът на тема **КАЛОКАГАТИЯ – ВЕЧНИЯТ ЧОВЕШКИ СТРЕМЕЖ КЪМ СЪВЪРШЕНСТВО** е резултат от проучвателна и творческа, изследователска и приложна дейност на учениците. Урокът имаше следните цели: да развива творческата, проучвателната, изследователската и приложната дейност на учениците; да открие пресечната точка между двата предмета въз основа на поставената тема; да се анализират различни аспекти на единното учебно съдържание от двата учебни предмета; да стимулира творческото мислене и обвързването му със създаване на краен реален продукт. Целите се постигнаха благодарение на използването на **ИКТ**² в обучението.

Дизайнът на урока бе изграден върху основата на идеята за **виртуален водач**.

Виртуалният водач указва видовете дейности, които учениците трябва да изпълнят, насочвайки към това да обобщават, да извличат смисъл, да

От древността **ИДЕАЛЪТ ЗА ЧОВЕКА** се възпитава у **ЧОВЕКА** още от ранната му възраст, защото, както Платон казва: „Деца са слънцето на Града“.

Следва ученическа презентация за възпитанието и образованието в Атина и Спарта.

Автори: Кристиян и Спасимира

Двата полуса имат различни приоритети относно възпитанието и образованието на децата и младежите, но **ЕДНА И СЪЩА ЦЕЛ. ОТКРИЙТЕ Я И Я ЗАПИШЕТЕ В ТЕТРАДКИТЕ СИ!**



² ИКТ – Информационни и комуникационни технологии (Бел. ред.).

създават текст, да откриват взаимоотношения, да съпоставят и анализират предметите на обучението. Ето някои от задачите за изпълнение в хода на урока.

Виртуален водач Две групи ученици от класа имаха за задача да проучат, анализират и сравнят храната на древните гърци и на нашите съвременници. Един от източниците бе Омировата поема „Илиада“ чрез описанията на жертвоприношенията. Учениците ще направят и представят инсталация на двете хранителни пирамиди, които изработиха.

Екипната работа бе удовлетворяваща за учениците, защото групата връстници бе място за споделяне, за търсене на подкрепа, за сравняване на уникалността на собствения опит и преживявания с тези на останалите участници в екипа.

Учителят насочваше и подпомагаше работата на екипите.

Виртуален водач Здравословното хранене обаче само по себе си не е достатъчно за здравословен начин на живот. Днес няма човек, който да не е чувал, че движението е в основата на физическото здраве. Олимпийските стадиони на Атина и Спарта в съвремието ни са трансформирани в модерни фитнес зали. Мариела намери един нестандартен начин да отговори на въпроса: Фитнесът – мода или необходимост е днес, прекарвайки един ден във фитнес зала, за да заснеме на камера тренировката на своя баща и да резюмира проучването си.

Ученическият клип за фитнеса показва как знанията и смисълът се конструират от ученика чрез неговия жизнен опит в практически контекст.


Виртуален водач Вашите съчинения за ДУШАТА и ТЯЛОТО се превърнаха в източник на творческо вдъхновение за Ивелина и Виктория, които създадоха театралната импровизация на тема „Не мога без теб“.

В ролевата игра участват: Весела, Стоян, Ивелина и Виктория
ЗАПИШЕТЕ В ЕДНО ИЗРЕЧЕНИЕ СМИСЪЛА НА СЦЕНАТА, КОЯТО ЩЕ СЕ ИЗИГРАЕ!


Ролевата игра е стратегия, която ангажира участниците на личностно равнище. Чувствата и преживяванията в процеса на изпълняване на дадена роля им помагнаха в разбирането на изучавания проблем и концепция. Учениците в ролята на зрители съпреживяха представяните чувства и емоции, които се породиха от идеята за хармонията на душата и тялото.

Последната задача бе:

Формулиране на теза
върху непознат художествен текст



ЗАДАЧА:
ПРОЧЕТЕТЕ стихотворението „Метафизически сонет“ (1927) от
Атанас Далчев и ФОРМУЛИРАЙТЕ поетическата му ТЕЗА!
Не се притеснявайте да питате за непознатите думи! :))
Време за работа: 5 минути
Бъдете креативни и смели да споделите идеята си за прочита на
текста!
Ако някой се затрудни, може да потърси помощ от приятел!



Урокът реализира интегралност и интердисциплинарност на знанията, уменията и отношенията. Това бе постигнато чрез синхронно усвояване на различни аспекти на едно и също учебно съдържание от два учебни предмета; чрез открояване на функционални връзки между тях, както и заради използването на ИКТ в урока. Осъществените междупредметни връзки с Информационни технологии, История и цивилизация, Философия, Психология и Физическо възпитание и спорт обогатиха учениците, показвайки им процес на познание в неговото единство, а не в неговата фрагментарност.

Смятайки, че можем да предложим на учениците си интересно обучение, във втория интегриран урок по БЕЛ и биология и здравно образование ние ги насочихме към използването на училищния сайт като образователна среда и пространство на взаимодействие. Виртуалната система за обучение в ЕГ „Бертолт Брехт“ – гр. Пазарджик, функционира чрез платформата Moodle, която е сред най-разпространените системи за електронно обучение. Целта ѝ е не да замести съществуващите форми на обучение и оценяване, а да ги обогати и разшири. Платформата е многофункционална. Интегрира целия аспект от дейности, които са част от един учебен процес. Има секции за „домашни работи“, чат, форуми, речници, уроци, тестове, изследвания, онлайн библиотека (Wiki). Системата има интерфейс на родния ни език.

Пресечната точка на интердисциплинарното обучение бе създаването на публично изказване по актуален проблем в научната област, а темата на самото публично изказване бе *Как да привлечем младите хора към здравословното хранене*. Задачата, която бе възложена на учениците, се състои в създаването текст, който притежава аргументативна структура, въздействена сила, точен изказ и научна терминология, и публикуването/споделянето му във форума на платформата **Moodle**.

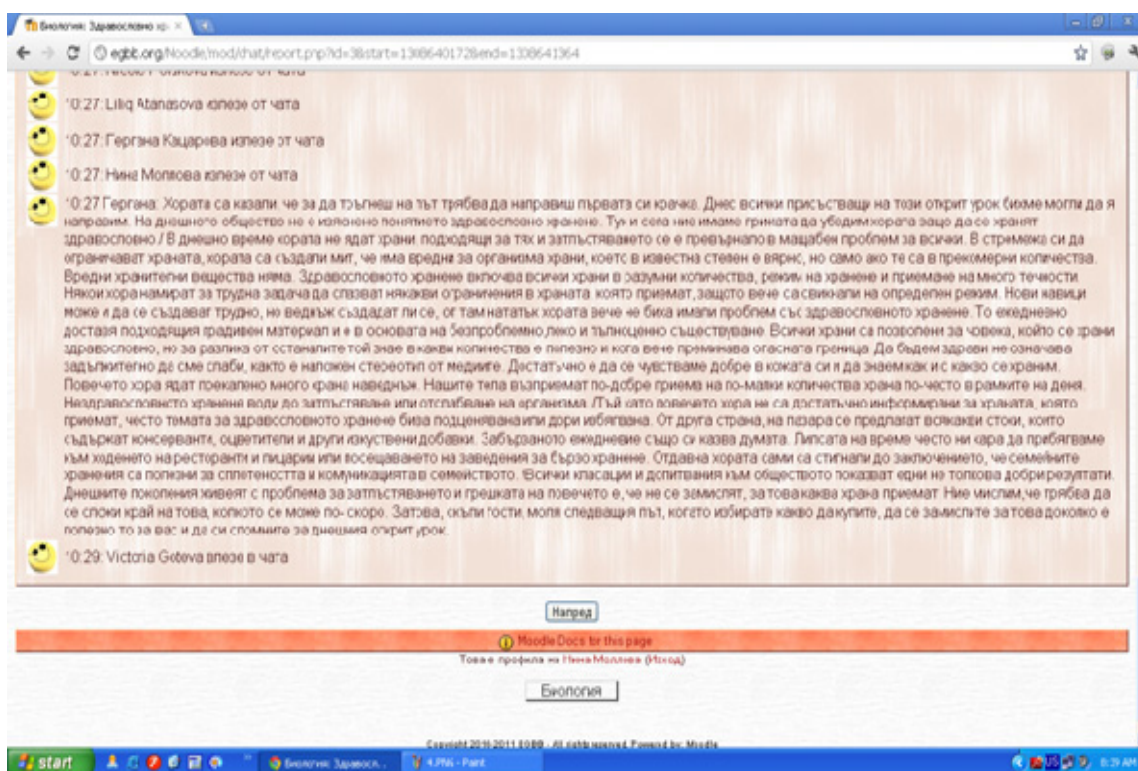
The screenshot shows a web browser window displaying a Moodle course page. The browser's address bar shows the URL 'egbb.org/Moodle/course/view.php?id=2'. The page header features a profile picture of a man and the text 'Езикова Гимназия "Бертолт Брехт" онлайн обучение powered by moodle'. Below the header, the course title 'Биология' is visible, along with a user profile for 'Нина Моллова'. The main content area is divided into several sections: 'Хора' (Participants), 'Дейности' (Activities) with a list of tasks like 'Anketi', 'Задания', 'Ресурси', 'Тестове', 'Форуми', and 'Чатове'; 'Search Forums' with a search box; 'Администриране' (Administration) with options like 'Редактиране', 'настройки', 'Assign roles', 'Оценки', and 'Групи'; 'Преглед на темите' (Topic Overview) showing forum topics such as 'Ученически форум', 'Здравословно хранене', and 'Публично изказване'; and 'Последни новини' (Recent News) with a list of recent posts and dates.

Организационната форма на урока се осъществи чрез работата по групи от по шестима ученици. Вътрешното разпределение на ролите дава свободата на децата да се изявят пълноценно, но ги накара да бъдат отговорни спрямо постижението на своята група. Работата на групите помага на учениците да открият разнообразието от възможности по отношение на идеи, езикови средства, речеви стратегии за убеждаване и въздействие. В групите се извършва обмен на знания и умения, което приобщава всеки един ученик към работата на неговата група и го кара да се почувства можещ. Учениците работят системно по този начин, така че се чувстваха комфортно в учебната среда. Свикнали да работят по зададени параметри за време и конкретна задача, извършили необходимата подготовка за съответния час, те пестят много време при изпълнението на задачата. Разбрали са, че трябва да са толерантни при обсъждането на проблема и да приемат най-доброто решение в името на общия успех. За пореден път учениците видяха своите учители в ролите на координатори и съветници. Всичко това споделят в проведената анкета.

Преходът към следващия етап на работата бе задачата към учениците да открият начин/и за разрешаването на проблема за здравословното хранене при младите хора. Решенията им напълно кореспондираха с очакванията на учителя, защото отговорите дойдоха от опита, който учениците бяха постигнали чрез изпълнението на задачите за самоподготовка: *да говорим открито и аргументирано пред аудитория по проблема, да направим атрактивни презентации, да анализираме резултатите от проведената в класа анкета и да ги огласим пред по-широка аудитория чрез ученическия форум, да направим постери.* Динамизирането на работата се постигна чрез две ученически презентации, свързани с предмета на обучение по български език и биология и здравно образование.

След изтеклото определено време за работа на групите четиримата говорители резюмираха изказванията, които бяха публикувани от екипите във форума, и така се демонстрираха писмените и устните комуникативни умения, реализирани в конкретна задача, довела до създаването на реален и използваем в живота продукт.

Интердисциплинарният подход в обучението по български език в 9. клас обогати учениците, активирайки уменията за търсене и обработка на научна информация по биология и здравно образование, както и необходимите дигитални умения, демонстрира нивото на уменията за осмисляне на проблем, за формулиране на теза и аргументиране. Така проведенният урок спомогна за изграждането на ключови компетентности у всеки ученик.



Провеждането на урока доведе до следните резултати: учениците активно участваха в учебния процес; подобри се емоционалната нагласа у учениците; повиши се мотивацията на учениците за учебен труд; затвърдиха се придобити умения и навици; създадоха се текстове, продукт на конкретна задача, съотносима с реалния живот.

Ето какво споделят самите ученици в проведените анкети след уроците:

- Наталия, 9. Е клас: „Общуваме помежду си ученик – ученик и учител – ученици, за да обсъждаме как всичко може да бъде от добро към по-добро“.

- Джулия, 9. Д клас: „Начинът на обучение ми допада, защото ни дава поле за изява и ни учи да бъдем креативни и самостоятелни“.

- Мариела, 9. Е клас: „Без компютъра интегрираният урок не би бил същият, всъщност той изобщо не би съществувал“.

- Анастасия, 9. Д клас: „За учителите си научих, че търсят все по-интересни начини за обучението ни“.

- Гергана, 9. Д клас: „Предпочитам нетрадиционния модел на обучение. В по-голямата част от урока както аз, така и целият ни екип работим само с напътствия от учителите. Всички имаме достатъчно свобода за изява и всички показваме творчество“.

Проведеното интегрирано обучение напълно се вписва в духа на информационното общество и времето, в което живеем, и отговаря многопосочно на обществени потребности, като формира ключови компетентности у подрастващите чрез иновативни методи и технологии в процеса на израстването им. То подпомага тяхната социализация и личностна реализация според съвременния културен модел в Европа и напредналия свят изобщо.

ЛИТЕРАТУРА

Георгиева, Н. 2011: Георгиева, Н., Д. Рачева, М. Николова. Опитът на НПМГ в прилагането на електронно обучение в часовете по информатика и ИТ. // *Електронно, дистанционно... или обучението на 21. век. Сборник Научни доклади*, Международна конференция, София, България 6–8 април 2011, стр. 375–383.

May, 2011 <[http:// start.e – edu.bg](http://start.e-edu.bg)> Национален образователен портал; Димчев, К., И. Комарска и А. Петров 2007: *Електронно учебно съдържание по български език за 9. клас*, изд. „Булвест“.

February, 2011 <[http:// moodle.org](http://moodle.org)> *Педагогически основи на съвременните образователни технологии. (e-Методика)* Денев, Д. (22.03.2010).

28.03.2010 <[http:// Moodle.bg](http://Moodle.bg)> Образователни стратегии и е-Педагогика.

Вазова, В. ОМГ „Акад. Кирил Попов“, Пловдив: *Електронните уроци – основна част на електронното обучение.*

Моллова, Владова 2007: Моллова, Н., С. Владова, *Виртуално човешко тяло, Електронен учебен курс – част I.* 2007.